

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

“29” серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ ГЕОГРАФІЇ В УКРАЇНІ**

вибіркова

Освітньо-професійна програма Географія

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія географії в Україні» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності 106 Географія, галузі знань 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 12 від 21 грудня 2020 року).

Розробник:

Джаман Ярослав Васильович – асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Джаман Ярослав Васильович – асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 12/1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради _____

(підпис)

Наталя АНДРУСЯК

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

1.1. Мета навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія географії в Україні» є висвітлення процесу формування та сучасного стану географічної науки в Україні, її наукового потенціалу, обґрунтування ролі персоналій, їхнього наукового доробку, проблем і перспектив цієї галузі знань.

1.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

- вивчити історію української географічної науки від найдавніших часів до наших днів;
- проаналізувати розвиток географічних знань на тлі складних процесів формування української державності, заселення та освоєння українських земель, їх господарського розвитку;
- уточнити періодизацію та проблеми становлення української географії в різні історичні епохи – в умовах царської Росії, політики українізації 20-х років ХХ століття, комуністичного тоталітаризму;
- охарактеризувати розвиток наукових та освітніх географічних напрямів і шкіл в Чернівецькому університеті;
- виявити основні проблеми української географії та шляхи їх подолання;
- розглянути становлення і основні напрями наукової діяльності Українського географічного товариства та Чернівецького відділу географічного товариства.

1.3. Результати навчання.

У результаті вивчення курсу студенти повинні

знати:

- географічні відомості про українські землі в стародавні часи;
- географічні відомості про українські землі в часи Київської Русі;
- про географію України у середньовічний період;
- становлення географічної науки в Україні;
- розвиток географічної науки в Україні в новітні часи;
- організаційну структуру української географії;
- розвиток галузевих географічних досліджень;
- розвиток комплексних географічних досліджень;
- сучасні проблеми української географії;
- провідних науковців-географів і основні результати їхньої діяльності;
- географічні напрями і школи в Чернівецькому університеті.

вміти:

- аналізувати розвиток географічних знань на тлі складних процесів формування української державності, заселення та освоєння

- українських земель, їх господарського розвитку;
- виділяти періоди та аналізувати проблеми становлення української географії в різні історичні епохи – в умовах царської Росії, політики українізації 20-х років ХХ століття, комуністичного тоталітаризму;
 - аналізувати географічні наукові школи основних центрів розвитку географічної науки і освіти в Україні;
 - охарактеризувати основні наукові здобутки географів Чернівецького університету.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

ФК 13. Здатність встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному, регіональному на національному рівнях.

ФК 14. Здатність оцінювати роль і місце України у сучасному світі, аналізувати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.

ФК 16. Здатність інтерпретувати географічні процеси та явища для подальшого прогнозування особливостей співпраці країн на глобальному та регіональному рівнях та сталого розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПРН2. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПРН5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області

Тема 2. Географічні відомості про українські землі в часи Київської Русі.	6	2	2			2						
Тема 3. Географія в Україні в середньовічний період.	6	2	2			2						
Тема 4. Становлення географічної науки в Україні.	6	2	2			2						
Тема 5. Географія в Україні в новітні часи.	6	2	2			2						
Тема 6. Становлення географії в українській державі.	6	2	2			2						
Тема 7. Розвиток української географії в 20-ті роки ХХ століття.	6	2	2			2						
Разом за ЗМ 1	42	14	14			14						
Змістовий модуль 2. Розвиток географічної науки в Українській державі та в Чернівецькому університеті.												
Тема 8. Географічні дослідження в 30-их роках ХХ століття.	6	2	2			2						
Тема 9. Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження.	6	2	2			2						
Тема 10. Аналітичні та комплексні економіко-географічні дослідження.	6	2	2			2						
Тема 11. Розвиток геодезичних і картографічних досліджень. Відродження природоохоронних та історико-географічних досліджень.	6	2	2			2						
Тема 12. До питання про розвиток географічної думки в Чернівецькому університеті. Розвиток наукових та освітніх географічних напрямів і шкіл в ЧНУ ім. Ю. Федьковича.	6	2	2			2						
Тема 13. Діяльність Українського	6	2	2			2						

географічного товариства.												
Тема 14. Сучасні проблеми української географії. Головні завдання географії на сучасному етапі. Природничо-географічні та суспільно-географічні дослідження.	6	2	2			2						
Тема 15. Сучасні еколого-географічні проблеми. Картографічне забезпечення географічних досліджень. Методологія і методи сучасних географічних досліджень.	6	2	2			2						
Разом за ЗМ 2	48	16	16			16						
Усього годин	90	30	30			30						

2.3. Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	<i>Вступ. Предмет, метод і завдання дисципліни. Географічні відомості про Українські землі в стародавні часи.</i> 1. Первісне заселення і пізнання території. 2. Античні географічні відомості про Україну.
2	<i>Географічні відомості про українські землі в часи Київської Русі.</i> 1. Освоєння території та її вивчення. 2. Географічні відомості про давньоукраїнські землі.
3	<i>Географія в Україні в середньовічний період.</i> 1. Середньовічні джерела про українські землі. 2. Географічні відомості про Україну в часи козацької держави. 3. Початок систематичного географічного вивчення України.
4	<i>Становлення географічної науки в Україні.</i> 1. Господарський і культурний розвиток та географічні дослідження в Україні. 2. Формування напрямів географічних досліджень в Україні. 3. Галузева диференціація природничих досліджень. 4. Економіко-географічні дослідження. 5. Топографо-геодезичні роботи і розвиток картографії.
5	<i>Географія в Україні в новітні часи.</i> 1. Становище географії в українській державі. 2. Організація географічної науки в умовах українізації.
6	<i>Становлення географії в українській державі.</i> 1. Академік С. Рудницький – фундатор української географії. 2. Академік П. Тутковський – організатор української фізико-географічної науки.

7	<p><i>Розвиток української географії в 20-ті роки ХХ століття.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Галузеві фізико-географічні дослідження. 2. Економіко-географічні дослідження. 3. Картографічні роботи.
8	<p><i>Географічні дослідження в 30-их роках ХХ століття.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічні дослідження в 30-их роках ХХ століття. 2. Прикладний характер географічного забезпечення в роки другої світової війни.
9	<p><i>Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційна структура української географії. 2. Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження. 3. Палеогеографія. Геоморфологія. Метеорологія і кліматологія. Гідрологія та океанологія. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Біогеографія. 4. Фізико-географічне районування і ландшафтознавство.
10	<p><i>Аналітичні та комплексні економіко-географічні дослідження.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географія населення і розселення. 2. Географія галузей виробництва. 3. Економічне і соціально-економічне районування. 4. Соціально-географічні дослідження.
11	<p><i>Розвиток геодезичних і картографічних досліджень. Відродження природоохоронних та історико-географічних досліджень.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Геодезія і картографія. 2. Природоохоронні дослідження. 3. Історико-географічні дослідження.
12	<p><i>До питання про розвиток географічної думки в Чернівецькому університеті. Розвиток наукових та освітніх географічних напрямів і шкіл в ЧНУ ім. Ю. Федьковича.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрямки та періоди розвитку геолого-географічного та географічного факультету ЧНУ. 2. Основні напрямки і аналіз роботи географічного факультету ЧНУ. 3. Австрійський період розвитку університету (1876 – 1918). 4. Румунський період (1918 – 1940). 5. Радянський період (1940 – 1991). 6. Розвиток географічної науки в ЧНУ в умовах незалежної України. 7. Провідні науковці Чернівецького університету та основні напрями їх наукових досліджень в галузі географії.
13	<p><i>Діяльність Українського географічного товариства.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Українське географічне товариство. 2. Основні напрями наукової діяльності Чернівецького відділу Українського географічного товариства в період його становлення. 3. Аналіз досягнень першої комплексної експедиції науковців Чернівецького університету на Прикарпатті 1951 року. 4. Аналіз роботи Чернівецького відділу Українського географічного товариства на сучасному етапі.
14	<p><i>Сучасні проблеми української географії. Головні завдання географії на сучасному етапі. Природничо-географічні та суспільно-географічні дослідження.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні завдання географії на сучасному етапі. 2. Природничо-географічні дослідження. 3. Суспільно-географічні дослідження.
15	<p><i>Сучасні еколого-географічні проблеми. Картографічне забезпечення</i></p>

	<p>географічних досліджень. Методологія і методи сучасних географічних досліджень.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні еколого-географічні проблеми. 2. Картографічне забезпечення географічних досліджень. 3. Методологія і методи сучасних географічних досліджень.
--	---

2.4. Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (питання)
1	<p>Наукові засади дослідження історії становлення і розвитку географічної думки і науки в Україні.</p> <p>Географічне пізнання як дослідження нових територій і вивчення географічних особливостей та закономірностей у природі й суспільстві.</p> <p>Географія – система наук про географічну оболонку, територіальне розміщення і розвиток господарства й населення.</p> <p>Аналітична і пояснювальна функції географії.</p> <p>Диференціація географії на окремі наукові дисципліни.</p>
2	<p>Розвиток географічної науки в Україні. Формування напрямів географічних досліджень.</p> <p>Первісне освоєння, заселення і пізнання території сучасної України.</p> <p>Античні географічні відомості про територію сучасної України.</p> <p>Географічні відомості про давньоукраїнські землі.</p> <p>Географічні відомості про Україну в часи козацької держави.</p> <p>Початок систематичного географічного вивчення України і формування напрямів географічних досліджень.</p>
3	<p>Етапність розвитку географічної науки в Україні. Часові аспекти аналізу географічного наукового потенціалу України.</p> <p>Географія в Україні у середньовічний період і початок систематичного географічного вивчення території сучасної України.</p> <p>Становлення і розвиток напрямів географічних досліджень в Україні у XIX ст.</p> <p>Розвиток української географії в 20-ті роки XX ст.</p> <p>Розвиток української географії в 30-ті роки XX ст.</p> <p>Прикладний характер географічних даних у роки другої світової війни.</p> <p>Сучасний етап розвитку географічних досліджень, їх прикладний характер.</p> <p>Важливість результатів географічних досліджень для відбудови українських територій після війни росії проти України.</p>
4.	<p>Територіальні аспекти аналізу сучасної географічної науки в Україні. Організаційна структура української географії.</p> <p>Організаційна і територіальна структура української географічної науки і вищої географічної освіти.</p> <p>Інститут географії НАН України – головний центр української географічної науки.</p> <p>Галузеві науково-дослідні інститути НАН України та їх значення для розвитку географічної науки.</p> <p>Географічні та геолого-географічні факультети, географічні кафедри як центри розвитку географічної науки і вищої географічної освіти в Україні.</p> <p>Провідні центри географічної науки і освіти в Україні: Київ, Львів, Чернівці, Одеса, Харків, Тернопіль, Херсон, Луцьк, Вінниця, Дніпро, Івано-Франківськ, Ужгород, Ніжин, Умань та ін.</p>
5	<p>Наукова діяльність Українського географічного товариства.</p> <p>Створення попередника Українського географічного товариства (1873 р.).</p> <p>Етапи розвитку Українського географічного товариства.</p>

	<p>Наукова діяльність Українського географічного товариства. Природничо-географічні дослідження. Суспільно-географічні дослідження. Картографічні дослідження, атласне картографування. Територіальні відділи Українського географічного товариства.</p>
6	<p><i>Провідні науковці-географи України, їхній вклад у розвиток географічної науки.</i> Академік С. Рудницький – фундатор української географії. Академік П. Тутковський – організатор української фізико-географічної науки. Відомі українські мандрівники, вчені: В. Григорович-Барський, М. Миклуха-Маклай, М. Пржевальський, Ю. Лисянський, В. Докучаєв, П. Чубинський, А. Реман, К. Воблий, В. Геренович, М. Дмитрієв, О. Діброва, В. Кубійович, К. Геренчук, О. Маринич, О. Шаблій, О. Топчієв, М. Пістун, Я. Олійник, П. Шищенко, Л. Руденко та ін.</p>
7	<p><i>Сучасні проблеми української географії.</i> Головні завдання географії на сучасному етапі. Сучасні проблеми і завдання природничо-географічних досліджень. Сучасні проблеми і завдання суспільно-географічних досліджень. Сучасні еколого-географічні проблеми. Картографічне забезпечення географічних досліджень на сучасному етапі.</p>
8	<p><i>Розвиток наукових та освітніх географічних напрямів і шкіл в Чернівецькому університеті.</i> Епохи в історії розвитку географії Чернівецького університету: австрійська (1876 – 1918 рр.), румунська (1918 – 1940 рр.), радянська (1940 – 1991 рр.), часів незалежності України (з 1991 р.). Кафедри – центри наукової і педагогічної діяльності. Наукові школи: картографічного моделювання та дослідження суспільно-географічних комплексів (Я. Жупанський, М. Ігнатенко, М. Крачило, В. Джаман, В. Круль, П. Сухий, М. Заячук, І. Костащук, О. Король, Ж. Бучко, К. Тащук, Й. Бурка та ін.), комплексного природокористування та оцінки природно-ресурсного потенціалу (М. Кирилюк, А. Швиденко, В. Гуцуляк, В. Руденко, Ю. Ющенко, К. Кілінська, Т. Соловей та ін.), палеогеографічно-геоморфологічний напрям (К. Геренчук, С. Проходський, В. Лебедев, М. Куниця, Л. Воропай, Б. Рідуш). Освітні програми: розвиток, диверсифікація.</p>

3. Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

1. Сучасна географія як система наук.
2. Географічні відомості про Україну в часи козацької доби.
3. Початки систематичного географічного вивчення України у середньовічний період.
4. Становлення географічної науки в Україні в нові часи.
5. Формування напрямів географічних досліджень в Україні в другій половині XIX століття.
6. Галузева диференціація природничих досліджень.
7. Становлення фізичної географії як окремої галузі природознавства.
8. Становлення метеорології та кліматології як окремої галузі

природознавства.

9. Становлення гідрології як окремої галузі природознавства.
10. Розвиток економіко-географічних досліджень в Україні в нові часи.
11. Економічне районування – важливий напрям розвитку економіко-географічних досліджень в нові часи.
12. Галузеві економіко-географічні напрями досліджень в Україні в нові часи.
13. Академік С. Рудницький – фундатор української географії.
14. Академік П. Тутковський – організатор української фізико-географічної науки.
15. Організаційна структура сучасної української географії.
16. Інститут географії – координуючий центр географічної науки в Україні.
17. Університети – центри географічної науки в Україні.
18. Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження в Україні на сучасному етапі.
19. Аналітичні та комплексні економіко-географічні дослідження в Україні на сучасному етапі.
20. Розвиток географічної думки в Чернівецькому університеті.

4. Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Географічні відомості про Українські землі в стародавні часи.	Античні географічні відомості про територію України.	2
2	Географічні відомості про українські землі в часи Київської Русі.	Географічні відомості про давньоукраїнські землі.	2
3	Географія в Україні в середньовічний період.	Середньовічні джерела про українські землі.	2
4	Становлення географічної науки в Україні.	Початки систематичного географічного вивчення України.	2
5	Географія в Україні в новітні часи.	Господарський і культурний розвиток та географічні дослідження в Україні.	2
6	Становлення географії в українській державі.	Формування напрямів географічних досліджень в Україні.	2
7	Розвиток української географії в 20-ті роки ХХ століття.	Вклад В. Вернадського у розвиток географічної науки.	2
8	Географічні дослідження в 30-их роках ХХ століття.	Діяльність українських наукових установ у 30-их роках ХХ ст. за кордоном.	2
9	Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження.	Вклад науковців Інституту географії НАН України у розвиток галузевих і комплексних фізико-географічних досліджень.	2
10	Аналітичні та комплексні економіко-географічні	Вклад науковців Інституту географії НАН України у розвиток суспільно-	2

	дослідження.	географічних досліджень.	
11	Розвиток геодезичних і картографічних досліджень. Відродження природоохоронних та історико-географічних досліджень.	Вклад науковців Інституту географії НАН України у розвиток картографії і атласного картографування.	2
12	До питання про розвиток географічної думки в Чернівецькому університеті.	Наукові школи і напрями географічних досліджень в Чернівецькому університеті.	2
13	Діяльність Українського географічного товариства.	Роль університетів у становленні географічної науки в Україні.	2
14	Сучасні проблеми української географії.	Сучасні проблеми і завдання суспільно-географічних досліджень.	2
15	Методологія і методи сучасних географічних досліджень.	Значення сучасних ГІС-технологій у географічних дослідженнях.	2

5. Методи навчання:

словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо), практичні заняття, наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо), робота з книгою: навчально-методичною, науковою, електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні), самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

6. Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів:

1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Історія географії в Україні».
2. Сучасна географія як система наук.
3. Географічні відомості про українські землі в стародавні часи.
4. Первісне заселення і пізнання території України.
5. Античні географічні відомості про Україну.
6. Перші географічні описи українських земель стародавніми арабами і греками.
7. Географічні описи українських земель у працях Геродота, Страбона.
8. Освоєння території України та її вивчення у часи Київської Русі.
9. Географічні відомості про давньоукраїнські землі у часи Київської Русі.
10. Середньовічні джерела про українські землі.
11. Географічні відомості про Україну в часи козацької доби.
12. Роль братств у розвитку науки та освіти на українських землях.
13. Початки систематичного географічного вивчення України у середньовічний період.
14. Господарський і культурний розвиток української території в нові

- часи, як основа розвитку географічних досліджень.
15. Становлення географічної науки в Україні в нові часи.
 16. Роль університетів у становленні географічної науки в Україні в нові часи.
 17. Роль наукових товариств у становленні географічної науки в Україні в нові часи.
 18. Формування напрямів географічних досліджень в Україні в другій половині XIX століття.
 19. Розвиток промисловості і геологічної та географічної науки в другій половині XIX століття.
 20. Галузева диференціація природничих досліджень.
 21. Становлення фізичної географії як окремої галузі природознавства.
 22. Становлення геоморфології як окремої галузі природознавства.
 23. Становлення метеорології та кліматології як окремої галузі природознавства.
 24. Становлення гідрології як окремої галузі природознавства.
 25. Розвиток ґрунтознавства як окремої галузі природознавства.
 26. Розвиток біогеографії як окремої галузі природознавства.
 27. Розвиток економіко-географічних досліджень в Україні в нові часи.
 28. Початки становлення економіко-географічних досліджень в Україні.
 29. Становлення і розвиток статистики як основи розвитку економіко-географічних досліджень.
 30. Економічне районування – важливий напрям розвитку економіко-географічних досліджень в нові часи.
 31. Галузеві економіко-географічні напрями досліджень в Україні в нові часи.
 32. Топографо-геодезичні роботи і розвиток картографії в нові часи в Україні.
 33. Становище географії в українській державі у новітні часи.
 34. Організація географічної науки в умовах українізації в 20-х – на початку 30-х років XX століття.
 35. Академік С. Рудницький – фундатор української географії.
 36. Академік П. Тутковський – організатор української фізико-географічної науки.
 37. Розвиток української географії в 20-ті роки XX століття.
 38. Розвиток галузевих фізико-географічних досліджень в Україні в новітні часи.
 39. Розвиток економіко-географічних досліджень в Україні в новітні часи.
 40. Картографічні роботи і розвиток тематичної картографії в Україні в новітні часи.
 41. Географічні дослідження в Україні в 30-их роках XX століття.
 42. Розвиток геофізичних досліджень в Україні в 30-их роках XX століття.
 43. Розвиток геоморфологічних і палеогеографічних досліджень в Україні в 30-их роках XX століття.
 44. Розвиток гідрометеорологічних досліджень в Україні в 30-их роках

XX століття.

45. Розвиток ґрунтознавства в Україні в 30-их роках XX століття.
46. Розвиток біогеографічних досліджень в Україні в 30-их роках XX століття.
47. Стан економіко-географічних досліджень в Україні в 30-их роках XX століття.
48. Прикладний характер топографо-картографічних робіт в Україні в 30-их роках XX століття.
49. Прикладний характер географічного забезпечення в роки другої світової війни.
50. Організаційна структура сучасної української географії.
51. Інститут географії – координуючий центр географічної науки в Україні.
52. Роботи географічного характеру відомчих науково-дослідних інститутів.
53. Університети – центри географічної науки в Україні.
54. Діяльність Українського географічного товариства.
55. Галузеві і комплексні фізико-географічні дослідження в Україні на сучасному етапі.
56. Розвиток палеогеографії в Україні на сучасному етапі.
57. Розвиток геоморфології в Україні на сучасному етапі.
58. Розвиток метеорології і кліматології в Україні на сучасному етапі.
59. Розвиток гідрології та океанології в Україні на сучасному етапі.
60. Розвиток ґрунтознавства і географії ґрунтів в Україні на сучасному етапі.
61. Розвиток біогеографії в Україні на сучасному етапі.
62. Розвиток ландшафтознавства і фізико-географічного районування в Україні на сучасному етапі.
63. Аналітичні та комплексні економіко-географічні дослідження в Україні на сучасному етапі.
64. Розвиток географії населення і розселення в Україні на сучасному етапі.
65. Розвиток географії галузей виробництва в Україні на сучасному етапі.
66. Розвиток економічного і соціально-економічного районування в Україні на сучасному етапі.
67. Розвиток соціально-географічних досліджень в Україні на сучасному етапі.
68. Розвиток геодезії і картографії в Україні на сучасному етапі.
69. Відродження природоохоронних та історико-географічних досліджень в Україні на сучасному етапі.
70. Головні завдання географії на сучасному етапі.
71. Сучасні проблеми і завдання природничо-географічних досліджень.
72. Сучасні проблеми і завдання суспільно-географічних досліджень.
73. Сучасні еколого-географічні проблеми.
74. Картографічне забезпечення географічних досліджень на сучасному

етапі.

75. Розвиток географічної думки в Чернівецькому університеті.

76. Розвиток наукових та освітніх географічних напрямів і шкіл в ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

7. Система контролю та оцінювання.

7.1. Методи і форми контролю.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні (семінарські) і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування.

Форма підсумкового контролю – іспит, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі, результатів виконання ним певних видів робіт.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

7.2. Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Контроль засвоєння *лекційного і самостійно опрацьованого* теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.

Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні *практичних робіт* здійснюється шляхом їх поточної перевірки.

Контроль виконання *індивідуальних завдань* здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів дослідження.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, за виконані ІНДЗ та контрольний модуль (іспит). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент до іспиту у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (іспит). Питання *самостійної роботи* включені до завдань модульного контролю і оцінюються при модульному контролі. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в екзаменаційній відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

7.3. Розподіл балів, які отримують студенти.

Поточне опитування, тестування та самостійна робота													Іспит	Сума
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2									
T1,2	T3,4	T5,6	T7	сума	T8	T9,10	T11	T12	T13	T14	T15	сума		
4	7	12	7	30	2	6	2	6	6	6	2	30	40	100

7.4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

8. Зарахування результатів неформальної освіти:

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

- робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;

- проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) та інших фахових платформах, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

9. Рекомендована література

9.1. Основна:

1. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: Посібник. Видання друге, доповнене. – К., 2006. -275 с.
2. Жупанський Я.І. Географічні відомості і географія в Україні в давні часи. – Чернівці, 1992.
3. Жупанський Я. Географія в Україні в нові часи. – Чернівці, 1993.
4. Олійник Я., Краснопольська Н. Географічна наука в Україні: становлення і розвиток. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 148 с.
5. Джаман В. О. Українська географія – складова частина географічної науки (до виходу у світ книги: Я.І. Жупанський. Історія географії в Україні. – Львів: Світ, 1997. – 264 с.) // Історія української географії: Всеукраїнський часопис. – Тернопіль, 2000. – Вип. 1. – С. 108-111.
6. Жупанський Я.І., Джаман В.О. Головні етапи картографування західноукраїнських земель (до початку ХХ ст.) // Історія української географії. – Тернопіль, 2000. – Вип. 2. – С.88-93.
7. Джаман В., Жупанський Я., Кілінська К., Руденко В. До питання про розвиток географічної думки в Чернівецькому національному університеті // Історія української географії. – Тернопіль, 2002. –Вип. 5. – С . 15-16.
8. Джаман В. О. Я.І. Жупанський та історія географії в Україні. // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 460: Географія. – Чернівці: ЧНУ, 2009. – С. 7-11.
9. Джаман В. О., Круль В.П. Форум історико-географів та істориків географії в Чернівцях. // Історія української географії. – Тернопіль, 2009. – Вип. 20. – С. 133-134.

9.2. Додаткова:

1. Джаман В. О. Кафедрі географії України та регіоналістики ЧНУ – 25 років: історія становлення, досягнення, перспективи. // Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика. Мат міжнар наук-практ конф. – Чернівці: ВД «Родовід», 2014. – С. 13-15.
2. Джаман В. О., Джаман Я. В. Кафедрі географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича – 30 років: історія становлення, розвиток, перспективи // Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 7-9 травня 2020 р.). – Чернівці: Видавничо-поліграфічне підприємство «МІСТО», 2020. – С. 17-20.
3. Джаман В., Джаман Я., Костащук І. Ретроспективно-хорологічний аналіз формування етнічної структури населення Чернівецької області з другої половини ХVIII століття до початку ХХ століття // Вісник Центру буковинознавства: зб. наук. праць науково-дослідного Центру Буковинознавства Чернівецького нац. ун-ту імені Юрія Федьковича. –

Чернівці: Технодрук, 2018. – Т. 2. – С. 85-92.

4. Джаман В.О., Мручковський П.В., Джаман Я.В. Етногеографія Західноукраїнського регіону: монографія. – Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. – 240 с.

5. Джаман В., Джаман Я. Вплив природних умов і ресурсів на формування поселенських ландшафтів Західноукраїнського регіону // Культурний ландшафт як географічний феномен: Матеріали Міжнар. Наук. Конф. (23-25 вересня 2021 р.). – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. – С. 103-104.

6. Наукові постаті сучасної суспільної географії України / упорядники: Олійник Я. Б., Нич Т. В., Тиква Л. М. – К.: Прінт-Сервіс, 2014. – 80 с.

7. Сучасна суспільна географія України в персоналіях / упорядники: Олійник Я. Б., Нич Т. В. – К.: Прінт-Сервіс, 2017. – 63 с.

8. Шаблій О., Вістак О. Історико-географічне джерелознавство. // Історія української географії. – Тернопіль, 2000. – Вип. 2. – С. 7-12.

9.3. Інформаційні ресурси:

1. Історія української географії.
2. Український географічний журнал.
3. Вісник геодезії та картографії.
4. <http://www.ginews.co.uk>
5. <http://www.gisa.org.ua>
6. <http://www.ecomm.kiev.ua>
7. <http://www.kmc-geo.kiev.ua>

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/plozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/>